

פיליפ א. קרבר *

ב-21 ביוני 1339 הצליחה קבוצה נחותה של חיילי חי"ר שווייצריים, חמושים כידונים בלבד, לעמוד מול אבירים עוטי שריון, להוריד אותם מסוסיהם ולפתוח בכך עידן חדש בלחימה. הקרב בלאופן היה חידוש טקטי, אשר לא זו בלבד שקבע את העליונות ההגנתית של כוחות חי"ר קלים על פעולת ההלם של כוחות נייזים ומשוריינים היטב, אלא בישר מהפכה מדינית וחברתית. „דמוקרטי-זציה“ זו של לוחמה באה לביטוי 634 שנה לאחר מכן, ובדמיון מפתיע, בימים הראשונים של מלחמת יום-הכיפורים, כאשר כוח חי"ר ערבי חמוש נשק נ"ט בלם מתקפת שריון ישראלית.

המשמעויות של ההצלחה הערבית נותחו בהרחבה. פרשנים רבים היו תמימי דעים שכף המאזניים נטתה נגד הטנק, אשר שלט בשדה הקרב מאז מלחמת-העולם השנייה. רבים מתנחמים בכך שהנשק שהביא להצלחת הערבים — הטמג'וט והמרנ"ט¹ הנישא ביד — יעניק לנאט"ו סיכוי הרבה יותר גדול לגבור על עליונות השריון של צבאות ברית ורשה במרכז אירופה. יתירה מזו, מחקר אחד טוען שכוחות היבשה של צבאות ברית ורשה וברה"מ משופעים בטנקים ואף תלויים בהם יתר על המידה. מכך מסיק מחקר זה ש„הארגון והמבנה של הצבא הסובייטי מושפעים יתר על המידה מלקחי מלחמה שהתקיימה לפני 30 שנה, ושדפוסי מחשבה בנוסח, לוחמת אניית קרב/² עדיין קיימים בעולם האינטלקטואלי-צבאי הסובייטי“. מחקר אחר מסיק שהישענות הצבא הסובייטי על הטנקים ככוח ההלם העיקרי אינה עשויה להשתנות. „לאחר מלחמת יום הכיפורים לא נערכו בברה"מ דיונים נרחבים כמו במערב בדבר כושרו של הטנק להתקיים בשדה הקרב הרווי נשק מונחה מדויק...“

מסקנות כאלה מעידות על תמימות מסוימת בנוגע למבנהו של הצבא הסובייטי ומתעלמות מהספרות התורתית הסובייטית שנכתבה עד עתה. ברה"מ לא זו בלבד שהיא ערה ללקחי מלחמת יום-הכיפורים (שהרי בסופו של דבר השתמשו מדינות ערב בנשק נ"ט סובייטי), אלא גם מגלה בספרות הצבאית שלה הכרה עמוקה במשמעויות שיש לטכנולוגיית נשק נ"ט לגבי שדה הקרב המודרני. השינויים בדוקטרינה ובמבנה הצבא הסובייטי משקפים זאת היטב והמשמעויות הנובעות מכך חשובות לבטחונן של מדינות המערב.

בנובמבר 1974 נערך סימפוזיון של כוחות היבשה באקדמיית השריון ע"ש מלינובסקי, בהשתתפות למעלה מ-200 קצינים בכירים ממוסדות הצבא המרכזיים, מהגייסות הסובייטיים החוגים מחוץ לברה"מ, מפקדים ומדריכים מהאקדמיות הצבאיות ונציגים של מכוני מדע. מטרת הסימפוזיון היתה דיון

במשמעויות הטקטיות של מלחמת יום-הכיפורים, תוך שימת דגש על כושר הישרדותו של הרק"מ בשדה הקרב המודרני. בדיונים הועלו ספקות לגבי הכדאיות להמשיך בדוקטרינה התוקפנית הסובייטית.

לאחר סימפוזיון זה נערך סימפוזיון נוסף בינואר 1975; בנוכחות שר ההגנה גרצ'קו ומפקד כוחות היבשה פבלובסקי. הם הדגישו את לקחי מלחמת אוקטובר ומשמעותה, ביקרו בחריפות את התרגילים העל-עוצבתיים של הצבא הסובייטי וקראו לקיים דיון דוקטרינרי על משמעויות הטכנולוגיה נ"ט.

* מחבר המאמר הוא מנהל המכון ללימודים אסטרטגיים (B.D.M.), וירג'יניה. ארה"ב. המאמר עובד על-פי מה שהתפרסם בביטאון SURVIVAL, מאי-יוני 1976.
 1. טמג'וט — טיל מונחה נ"ט; מרנ"ט — מטול רקטות נ"ט. — המ ע ר.
 2. במקור משתמש המחבר במונח battleship thinking, שמשמעויותו נסיגה של אנשי השריון להשוות את לוחמת השריון לזו של ציי קרב. רעיון זה הועלה בשעתו על ידי ההגה הדעות הבריטי פולר. — המ ע ר.

גדולה יותר. וזאת בראש וראשונה הודות לכך שהכוח העיקרי של התוקפים — הטנקים — נעשה פגיע יותר וניצולו בשדה הקרב מסובך יותר. התהליך התמידי של שיפור הנשק נ"ט העמיד בפני המדע והטכנולוגיה משימה כבדה של הגברת כושר ההישרדות של גייסות השריון ופיתוח דרכים ואמצעים יעילים ואמינים יותר לשיתוק ההגנה נ"ט.

ההערות המגרות של גרצ'קו סימנו את תחילת הויכוח הסובייטי בנושא לוחמה נ"ט, והבטאונים הסובייטיים פירסמו בשנה האחרונה למעלה מ-50 מאמרים על המשמעות הנובעת מעילותו של הנשק נ"ט, כפי שהוכחה במלחמת יום-הכיפורים. בעוד שהויכוח עצמו הוגבל בעיקר לדפי הירחון הצבאי המקצועי *Voyenny Vestnik*, השתקפה ההתעניינות בנשק נ"ט על-ידי הפרסום המוגבר של הנושא בבטאונים בעלי התפוצה הרחבה יותר, כגון *Kraznaya Zvezda* ו-*Soviet Military Review*. לאור ריבוי הפרסומים, דרגתם הגבוהה של המחברים והבעות הדאגה שלהם, ברור שהצבא האדום רואה עצמו כעומד בפני בעיה. להלן כמה נקודות ציון שיעזרו להבהיר את מהות הויכוח הסובייטי בנושא זה:

- ההתעניינות הסובייטית הנוכחית בנשק נ"ט ובמיוחד בטמנ"טים, אינה מסתמנת בשנה האחרונה בלבד, אלא נמשכת מאז תקופת חרושצ'וב.

- הצבא האדום אינו סומך על הטנק בלבד במסגרת אמצעיו ההתקפיים; הנטיה הבסיסית במבנה הצבא הסובייטי בעשור האחרון היתה בדיוק הפוכה: הורדת קרנו של הטנק לטובת מרכיבים אחרים בבניין זרועות משולבות.

- באופן אירוני ניתן לציין שהצבא רואה שהנשק נ"ט מסכן יותר את ה"ב.מ.פ. (הנגמ"ש הסובייטי החדש) מאשר את הטנק.

- הויכוח הסובייטי אינו על הנשק נ"ט עצמו — שהרי הוכרו כבר הפוטנציאל ההגנתי והאפשרויות הגלומות בו — אלא על הבעיה כיצד לעמוד באיום הגובר של הנשק נ"ט, אגב שמירה על העדפת ההתקפה בדוקטרינה הסובייטית של ההתקפה.

האיום של הנשק נ"ט

הצבא האדום הכיר זה מכבר בפוטנציאל של הנשק נ"ט. הוא היה, למעשה, בין הצבאות הראשונים שהפעיל טמנ"טים רבים מותקנים על רק"מ. כבר ב-1964, לאחר שנכח בירי טמנ"טים, העיר חרושצ'וב: „זה מכאיב... הרי בכל זאת אנחנו מוציאים כסף רב לייצור טנקים; ואם תפרוץ מלחמה, יעלו הטנקים האלה באש עוד לפני שיגיעו לשדה הקרב". בעשור האחרון חקרו כתבים רוסיים נשק נ"ט רב וגילו התעניינות רבה בנעשה בתחום זה במערב. ב-1967 ציינו הכתבים הצבאיים הרוסיים, „שינויים רציניים” הנובעים משיפורים טכנולוגיים של הטמנ"טים: „הופיעה שיטה חדשה, איכותית, ללחימה בטנקים — קליע מונחה נ"ט המסוגל להשמיד כל טנק בטווח של כמה קילומטרים”.

ב-1972 פורסם הספר הקלסי „לוחמה נ"ט”. בספר זה ניתנה הדעת במיוחד לטמנ"טים, תוך ציון הטווח וכושר חדירת השריון שלהם — העולים על אלה של הטנקים — וסבירות ההשגחה הגבוהה שלהם. ציון גם כי בתנאים מבצעיים עשוי רכב

עד היום לא הוחזק במערב על תכנם של דיונים אלה ולא נערכו כל ניתוחים אודותם. במהדורה השנייה של ספרו „הכוחות המזוינים של המדינה הסובייטית”, שילב מרשל גרצ'קו את ההערות שהשמיע בסימפוזיון: „הקרבות במזרח, שפרצו בעקבות תוקפנותם של חוגים ישראליים, עוררו מחדש את שאלת יחסי הגומלין בין ההתקפה וההגנה של כוחות היבשה וציינו תופעות אופייניות במאבק בין אמצעי לחימה התקפיים והגנתיים ובשיטות ניהול קרב האיש. מן הראוי לציין שעם הופעת אמצעי אש בעלי עוצמה, השיגה ההגנה המודרנית יציבות

חרמ"ש פגיע יותר מטנקים

האיום שמולו עומד הסד"כ של החילות המשולבים הסובייטיים הוא בעל חשיבות עליונה בויכוח הסובייטי החדש בנושא לוחמה ב"ט. בשנים האחרונות בולטת בכתבי-העת הסובייטיים הדאגה לקיום המבצעי של החרמ"ש ולא לכושר ההישרדות של הטנקים. בתחילה העריך הצבא את הנגמ"שים כפגיעים כפליים מהטנקים, אך בתמרונים ובניסויי שדה מאז מלחמת יום-הכיפורים הוכח שה"ב.מ.פ. פגיע לנשק ב"ט של הדור החדש יותר ממה שחשבו. יחד עם זאת, מכירים כתבים סובייטיים בכך, שהצלחתה של התקפה קונבנציונלית תלויה מאוד במיגונו ובניידותו של החרמ"ש.

עד לא מכבר יצא הצבא מתוך הנחה שהחיי"ר הרכוב וה-מסתייע באש ארטילרית עקיפה יכול להתגבר על גייסות נאט"ו המגינים ולשמור בכך על קצב התקדמות מהיר; אך ההכרה בפגיעות המוגדלת של ה"ב.מ.פ. לנשק ב"ט גרמה תגובת שרשרת המסכנת את כל הדוקטרינה ההתקפית הסובייטית. אם ה"ב.מ.פ. פגיע יותר מהטנק שאליו הוא נלווה, הוא עלול להיות מושמד במידה רבה יותר. כתוצאה מכך ייתכן שהחיי"ר יאלץ לרדת מכלי-הרק"מ ולבצע את ההתקפה רגלית, ובכך יהיה גם פגיע יותר. ומכיוון שחיי"ר הנע ברגל הוא איטי הרבה יותר מהטנקים, יעברו אותו הטנקים ויגיעו אל קוי המגן ללא ליווי, או יאלצו להאט את קצב ההתקפה; אם כך ואם כך — הטנקים נעשים פגיעים יותר.

הארטילריה עשויה לשתק את ההגנה ב"ט, אלא שהדבר יגרוור מאבק ארוך יותר, קצב התקדמות נמוך יותר, צריכת תחמושת וצרכי לוגיסטיקה גדולים יותר, ומה שקריטי יותר: פגיעותו של אחד ממרכיבי הכוחות המשולבים מטילה אילוצים רבים על יתר המרכיבים, ומעלה בעיות של פיקוד ושליטה ביחידות הקטנות, בעיות המהוות נקודת תורפה בצבא הסובייטי, כפי שהוכח בתמרונים האחרונים. באופן אירוני, הדאגה הסובייטית לניידות הנוכחית בתחום הנשק ב"ט העלתה את מעמדו של הטנק במקום להורידו. כמעט כל המאמרים שפורסמו הדגישו את פגיעותו הגדולה יותר של ה"ב.מ.פ. — ולא של הטנק — הנחשב כחוליה החלשה בצוות הקרב המשוריין.

השמירה על תנופת ההתקפה

תהיה זו טעות אולי להגדיר את המתפרסם עתה בספרות הסובייטית כויכוח בנושא לוחמה ב"ט שכן איש אינו מעלה את השאלה האם הנשק ב"ט הוא יעיל ואיש אינו מטיל ספק במוסכמה הכללית שהשימוש בטמנ"טים הביא עמו מהפכה טקטית בשדה הקרב. גם לגבי המשמעויות, אין חילוקי דעות בקרב הפרשנים הסובייטיים: רובם תמימי דעים שהחרמ"ש הוא המרכיב הפגיע ביותר, והדבר מעלה בעיות רציניות לגבי קצב ההתקפה ושיתוף הפעולה תוך כדי ניהולה. נושא הויכוח הוא מהי הדרך להתגבר על האתגר של הנשק ב"ט, ואיך לשמור על קצב התקדמות מהיר מול הגברת כושרם ההגנתי של צבאות נאט"ו. אם כי לא ניתן לסווג את הכתבים הסובייטיים על-פי קוי "מדיניות" ברורים, אפשר להבחין בדפוסי מחשבה שונים. נראה כי בדומה למה שקרה בתקופתו של חרושצ'וב כשהתנהל ויכוח בדבר הקטנת מספרם של כוחות היבשה, מתחלקות קבוצות מחשבה אלו על בסיס השתייכות לחילות השונים ולא על בסיס נאמנות לאישיות מסוימת או טיעונים

נושא טמנ"טים להגיע לשיעור השמדה של 1:4 בהשוואה לטנקים, ולשיעור כפול מזה בהשוואה לנגמ"שים. לאחר מלחמת יום הכיפורים (אך לפני הויכוח הנוכחי) הכירו הכותבים הסובייטיים בכך ש, הטמנ"טים העניקו לחיי"ר את שלא היה לו מעולם: הסבירות הגבוהה להשמיר טנק בטיל אחד לפני שהטנק יוכל להפעיל את נשקו שלו נגד החיי"ר.

הדגש הסובייטי על טנקים

מלבד יתרון הברור של ברה"מ ומדינות ברית ורשה על נאט"ו בתחום השריון, לא זנחה ברה"מ את יתר החילות. בעצם, בניגוד למה שחושבים במערב, המעיטה ברה"מ בחשי"רות השריון ביחס ליתר החילות הלוחמים, ובמיוחד לגבי חרמ"ש וארטילריה. בתחילת שנות ה-60 היה היחס שבין הדיביזיות המשוריינות לדיביזיות רובאים ממונעות 1:1.8. מאז ועד 1974 גדל הצבא הסובייטי ב-20 דיביזיות רובאים ממונעות, כך שהיחס ירד כדי 1:2.2. הדגש הסובייטי על חילות משולבים עלה בד בבד עם המעבר מהתפיסה הדוקטרינרית של מלחמה גרעינית, בנוסף אחד³, לאימוץ אופציות קונבנציונליות לכוחות הזירה. לשינוי זה בתפיסה קדמו שינויים במבנה כוחות היבשה ובפיקוד עליהם.

בסוף שנות ה-50 התארגן הצבא הסובייטי מחדש כדי לעמוד בדרישות החדשות של הלוחמה הגרעינית. הארטילריה נסוגה לעומת גייסות הטילים הגרעיניים, וחשיבותו של החיי"ר נחלשה לטובת הטנקים, היכולים אולי להמשיך ולהתקיים בשדה הקרב הגרעיני. ברם, אגב מעבר למיכוננו המלא של החיי"ר, נוצר ב-1963 חיל מתחרה לשריון — החרמ"ש. באותו הזמן התקבל מחדש הרעיון של "התקפה לעומק", בו מושם הדגש על החרמ"ש. הרעיון הזה פותח לראשונה על-ידי טוחאשבסקי ב-שנות ה-30, אולם סטאלין, "טיהר" אותו. בשנת 1967 ערכה ברה"מ את התמרון הראשון שבו הושם הדגש על הלוחמה הקונבנציונלית ולא על הלוחמה הגרעינית. מאז התחילו כתבים סובייטיים רבים להדגיש את חשיבותם של חילות היבשה פרט לחשי"ב, וצוינה אפילו האפשרות של שילוב הדיביזיות המשוריינות עם דיביזיות הרובאים הממונעות.

בניגוד לציפיות ולנבואות במערב, חלפו למעלה מ-15 שנה עד שעלה בידי ברה"מ לפתח טנק חדש ולהציבו במרכז אירופה, לאחר שהוכנס לשימוש ה-T-62 (מדובר בטנק T-72 הנכנס רק עתה לשריון). אך באותה תקופה תיכננה ברה"מ פיתחה והכניסה לשימוש חמש מערכות נשק ב"מ, חמש מערכות תותחים ונגמ"שים רבים, במיוחד ה"ב.מ.פ. שאינו רק, מונית משוריינת כנגמ"שים של המערב או כדגמים סובייטיים קודמים, אלא גם כלי בעל עוצמת אש רצינית. אין הוא מיועד להפעלה רק נגד חיי"ר או נגמ"שים אחרים; מותקן בו גם שלוש מערכות ללחימה ב"ט: טיל "סאגר", תותח 73 מ"מ בצריח ולפחות מרג"ט אר.פי.גי.7-אחד, הנישא בידי אחד הלוחמים. דגש זה על החילות המשולבים מתבטא גם בהתפתחותם של הגייסות הסובייטיים במרכז אירופה בחמש השנים האחרונות: בעוד שברה"מ הגדילה את מספר הטנקים שלה בגרמניה המזרחית, גדלו הארטילריה, הלוגיסטיקה וכוחר ההגנה ב"מ ו-נ"ט שלה במידה גדולה יותר.

3. במקור: One variant nuclear war. — המערב.

• האופציה הארטילרית. כאשר מדברים על הצורך לעמוד בפני הנשק נ"ט, מעניקים חשיבות מיוחדת לארטילריה. כתבים סובייטיים רבים, במיוחד מחיל התותחנים, טוענים שרק אש שיתוק מסיבית של ארטילריה, "עשויה להשיג מיד באופן בטוח מערך הגנה נ"ט של האויב. במבצעים שאין משתמשים בהם בנשק השמדה המוני, תוטל משימה זו, כמעט באופן בלעדי, על הארטילריה". חיל התותחנים מרוצה מתפקידו החדש, מפני שתפעול טמנ"טים בצבא ברה"מ נתון בידי החיל וכן בגלל ההודמנות הגדולה הניתנת לארטילריה להחזיר לעצמה את השפעתה ושליטתה על משאבים, כפי שהיה בעידן הטרום חרושצ'ובי. מצדדי השריון בויכוח על לוחמה נ"ט עומדים על כך, שהאש הארטילרית העקיפה המקובלת לא תספיק לשיתוק הנשק נ"ט. מצדדי הארטילריה מסכימים לדעה זו ומדגישים שהאש הארטילרית נגד עמדות נ"ט יעילה הרבה יותר כשהיא מונחתת בכינון ישיר ולא דווקא בכינון עקיף. אולם, כדי שהארטילריה תהיה באמת יעילה בתפקיד אמצעי אש בכינון ישיר, יש לבור את השליטה עליה על-ידי הקצאתה במסגרות סוללתיות לרמת גדוד, וכדי לחדור דרך מערך ההגנה של האויב יש צורך בהרבה כלי נשק להנחתת אש בכינון ישיר".

כדי לוודא ניידות טקטית של נשק ארטילרי וכושר הישרדות של הצוות בגורות הקדמיות של שדה הקרב, יש לשריין את התותחנים ולעשותם מתנייעים. ואמנם בשנה האחרונה פיתחה ברה"מ שני תומ"טים חדשים, בעלי קליבר גדול וכושר ירי בכינון ישיר. הדגשה זו על ביוור ארטילריה מתנייעת היורה בכינון ישיר, מצביעה על תפנית עקרונית במחשבה הסובייטית המקובלת שעד כה דגלה בהנחתות מרוכזות של אש ארטילריה בכינון עקיף. המומחים הסובייטיים עצמם מודעים לעובדה שהפעלת ארטילריה מפוצלת לסוללות תוך כדי תיאום עם טנקים וח"ר, אינה חסרה מגרעות: אפילו התקפה טקטית של יחידה קטנה נעשית הרבה יותר מורכבת. יהיה צורך להגדיל את מטות הגדודים — שתמיד היו דלים בכוח-אדם — והתשתית הלוגיסטית שהיא ממילא, "עניה", תסבול מלחצים עוד יותר כבדים. הארטילריה עצמה תהיה הרבה יותר חשופה וביזורה יקשה מאוד לתאם הנחתות אש מרוכזות. בדרך זו תופעל ארטילריה המפוצלת לסוללות תוך שיתוף פעולה עם טנקים וח"ר. שיטה זו מחייבת תיאום מדויק ברמות הנמוכות. מטה הגדוד, הדל בכוח-אדם עד כה, יצטרך לגדול וכמו כן התשתית הלוגיסטית. גם הארטילריה עצמה תיתקל בבעיות, כגון יכולת ריכוז האש של היחידות המפוצלות.

• אופציית התמרון. כמצופה, חולקים קציני חש"נ קשות על דעתם של קציני חת"מ: במקום להאט את קצב ההתקפה רוצים הם להחישו. הגנרל בוכרנבו מתנגד להחזקת כוחות השריון מאחור, שעה שהח"ר מסתער רגלית, וקובע: "נראה שבקר- המודרני המהיר, כשכל דקה חשובה, לא תהיה זו הדרך הטובה לנצל אמצעי לחימה בעל קצב תנועה כה מהיר". הגנרל סקורודומוב מרחיק לכת וקובע שהנגמ"שים הסובייטיים פגיעים עקב איטיותה של ההסתערות. טיעונים אלה של קציני שריון בכירים מעלים כמה נקודות מעניינות. ראשית, אין הם מנסים להכחיש את יעילותו של הנשק נ"ט. שנית, כאשר מצדדי השריון חולקים על מצדדי הארטילריה,

מסורתיים-מודרניים. נחלק את האופציות השונות לשלוש סטגוריות עיקריות:

• האופציה הגרעינית. מזה 30 שנה מתבססות התפיסות האסטרטגיות והטקטיות של הסובייטים על יסוד המתקפה. לאחר פתיחה בהנחתה מסיבית של עוצמת אש, אמורים כוחות היבשה להבקיע דרך ההגנה הסדורה של המגן, ובעקבות ההבקעה ינועו ארמיות שריון מסיביות כדי להעסיק את העתודות הניידות של היריב. בשלהי מלחמת-העולם השניה צריך היה שלב ההבקעה להיות מלווה הנחתות מסיביות של אש ארטילרית. בסוף שנות החמישים הוחלף מסך האש הארטילרית, הקונבנציונלית והמסיבית, בהנחתות גרעיניות מרובות. בסוף שנות השישים שבו הסובייטים לתפיסתם הקודמת, הגורסת הנחתה ארטילרית קונבנציונלית.

חרף 30 שנות פיתוח דוקטרינה וטכנולוגיה, המשיכו הכוחות המשוריינים לשמור על מעמדם כאמצעי עיקרי לניצול ההב-קעה, אולם הטכנולוגיה של הטמנ"טים מעמידה את הצבא הסובייטי בפני האיום של מהפכה טקטית בשדה הקרב ובפני ההכרח לוותר על מתקפת כוחות השריון. בעקבות כך מורגשת נטייה חזקה בברה"מ לחזור לתלותה הקודמת בנשק הגרעיני, כנשק להתגברות על מערכי ההגנה נ"ט. באופן מסורתי, הסובייטים אינם נוטים לשיטת נאט"ו בדבר מטענים גרעיניים טקטיים קלים, המשוגרים מתומ"טים. הם סומכים ידיהם יותר על מטענים כבדים המשוגרים בטילים, בעלי דיוק קטן יותר. אולם בשנים האחרונות הובחן בפרסומים הסובייטיים בעניין מחודש ואף בהתלהבות באשר לשימוש בארטילריה מתנייעת בשילוב מטענים גרעיניים טקטיים קלים הנורים מקני תותחים. נוסף על כך טענו לאחרונה כמה מהכותבים הסובייטיים שה-בעיות שמעמיד הנשק נ"ט בפני ה-ב.מ.פ. אינן קיימות במל-חמה הגרעינית, ראשית, משום שהמגן ייאלץ לפור את כוחותיו כדי להמעיט בתוצאות ההנחתות הגרעיניות; שנית, לאחר שיופעלו הנחתות אש גרעינית מדויקת ביותר על עמדות ההגנה, לא יצטרך הח"ר לרדת מהנגמ"שים ולפעול רגלית, וניתן יהיה לקדם את ההתקפה בקצב מהיר. כפי שמסתבר, רואים בברה"מ את הנשק נ"ט כגורם מאיים, רק כאשר אין מפעילים נשק גרעיני. אולם ברור, שמפקדים בכוחות היבשה אינם רוצים לפתור את בעיית הנשק נ"ט באמצעות הנשק הגרעיני בלבד. בימינו אלה נראה שהפיתרון הגרעיני אינו בא בחשבון מטעמים מדיניים ומטעמים מבצעיים כאחד.

צפוף. הפרשנים הסובייטיים מציינים שבצפיפויות עוצמה קטנות, מביאות התקפות פתע בנשק קונבנציונלי תוצאות השוות לאלה של מהלומות גרעיניות, היינו לזרימות התמרון ולקצב מהיר של ההתקדמות הישר מן ההתחלה.

יש כמה סימנים לכך, שבמקרה מלחמה עם כוחות נאט"ו תעדיף ברה"מ התקפת פתע, בלי להישען על גיוס מסיבי של הדיביזיות העורפיות בברה"מ או של תגבורת הגייסות התת-תקניים של חברות ברית ורשה. התקפה כזאת, עם הכוחות שבנמצא, עלולה לתפוס את נאט"ו לפני תהליך הגיוס או בעיצומו, ולא תאפשר למערב להקים הגנה נ"ט קוית וצפופה בקו הראשון. עובדה זו היתה מאפשרת לברה"מ לרכז את כוחותיה בגזרות ההגנה החלשות ביותר ולשמור בכך על הפוטנציאל לקצב ההתקדמות הגבוה שלה. לעתים קרובות מציינים פרשנים סובייטיים שכוחות היבשה של נאט"ו, במיוחד אלה של ארה"ב וגרמניה, אינם מתוכננים להגנה עמוקה שתנצל באופן מקסימלי את הנשק נ"ט, אלא תומכים בדוקט-רינה של הגנה ניידת, המבוססת על התקפות נגד משוריינות ברמות החטיבה והדיביזיה. בסיכומו של דבר, בעוד שהמערב עדיין מאמין שהטנק הוא האמצעי נ"ט היעיל ביותר, מתחילים הכתבים הצבאיים הסובייטיים להדגיש את השימוש ההתקפי של הנשק נ"ט.

אין מחלוקת על השימוש באש שיתוק, אלא על המגבלות שהתלות באש זו מטילה על קצב ההסתערות. שלישית, בעוד שה-ב.מ.פ. יוצר כמתחרה פוטנציאלי לטנק (יש לו אפיונים רבים של הטנק, והוא קשור קשר הדוק בעלייתו המטאורית של חיל-הרגלים המשוריין המתחרה), הידקלאחרונה חש"נ את קשריו עם ההרמ"ש והפך לסניגורו הגלובל ביותר של ה-ב.מ.פ.. בהתבסס על קצב התנועה המהיר יותר של ה-ב.מ.פ. ועל הנשק נ"ט שלו, טוענים קציני חש"נ שהחיר, לא זו בלבד שצריך להישאר רכוב, אלא שיש להפעיל גם יחידות ב.מ.פ. עצמאיות בפשיטות פתע נועזות, ובעומק רב של מערך האויב. אך כיצד אפשר להקטין את פגיעות ה-ב.מ.פ. לנשק נ"ט, כש-מפנים שימת לב רבה יותר לנשק זה? המפתח לבעיה זו עשוי להיות עניינם של הסובייטים בהגדלת "צפיפות" הנשק נ"ט. הכתבים הסובייטיים טוענים מכבר, שהצפיפות (היינו, היחס של עוצמה למרחב) היא הגורם המשפיע על קצב התקדמות. ככל שגדלה כמות הכוחות בגזרה נתונה, כן מואטת התנועה, ולהיפך: כאשר היחס בין העוצמה למרחב קטן, הופך שדה הקרב להיות מפורז יותר במקום להיות לינארי, ודינמי במקום סטטי. במקום להשתמש בנשק גרעיני לפיזור כוחות ההגנה, מצדדים תומכי השריון בתמרון מקדים, היינו: בתקיפת ההגנה לפני שהיא תתגייס, תתארגן ותפרוס מערך הגנה נ"ט

מאז פיתוחם של דגמי נשק הנ"ט הראשונים, מלאה הספרות הצבאית בדעות מנוגדות לגבי סיכויי ההישרדות של הטנק מול החייל הבודד המצויד בנשק זה. בהמשך ישיר לסוגיה זו נסב הויכוח סביב השאלה בדבר תפקידו של חיל-השריון במסגרת צינות הכוחות בצורות הקרב השונות. המעניין בויכוח זה הוא העובדה שהתנהל בעיקרו בתקופה שבין המלחמות, שכן המלחמה הדגישה מחדש את המקום המרכזי שתופסים גייסות משוריינים כנשק ההכרעה העיקרי של כוחות היבשה.

מלחמת יום-הכיפורים החריפה ויכוח זה והעלתה אותו לרמות קיצוניות חדשות. הדיווחים הראשונים שזרמו משדות הקרב הבליטו את התפקיד המרכזי שנודע למערכות שיגור טמנ"טים, בהצ-לחה היחסית אותה נחלו צבאות מצרים וסורים בימיה הראשונים של המלחמה. כתוצאה מדיווחים אלה, כמו גם מניתוחים שטחיים ראשונים של הקרבות, נוצר הרושם כאילו סיימו גייסות משוריינים המתבססים על טנקים את תפקידם המוביל בקרב היבשתי. ברם

בשול המאמר

סא"ל אבי שי